

Юридичні науки

УДК 336.225

Трашкальов Данііл Олександрович

студент факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Trashkalov Daniil

Student of the Institute of Advocacy

Yaroslav Mudryi National Law University

Шульга Тетяна Михайлівна

кандидатка юридичних наук

доцентка кафедри податкового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Shulha Tetiana

Candidate of Juridical Sciences

Associate Professor of the Department of Tax Law

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0001-8223-5812

ПРОЦЕДУРИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

TAX CONTROL PROCEDURES DURING MARTIAL LAW

***Анотація.** Основною метою даної статті є проведення всебічного аналізу та оцінки особливостей і проблем податкового контролю в Україні в період встановленого законом режиму воєнного стану. У статті також розглядається вплив військового конфлікту на податкову політику,*

збільшення податкового тягаря і зміна податкового законодавства в надзвичайних ситуаціях. Податковий контроль як складова частина податкового адміністрування є необхідною умовою ефективної податкової системи, як з практичної, так і з наукової точки зору. Нестабільні умови ведення бізнесу, зміни в податковому законодавстві та впровадження цифрових технологій призвели до необхідності теоретичного вивчення та розкриття визначення "податкового контролю". В статті розкривається економічний зміст визначення "податковий контроль" в контексті розширення інформаційних потоків. Для вивчення змісту податкового контролю в Україні було проведено аналіз існуючих підходів до визначення податкового контролю та його обґрунтування як особливого виду державного фінансового контролю, визначено етапи його формування та розкрито процес організації його здійснення. Україна, як і багато інших країн світу, завжди ставила питання оподаткування в центр своєї фінансової системи. Оподаткування, будучи життєво важливим джерелом фінансування держави, стикається з новими викликами та складними завданнями в умовах воєнного стану. Податковий контроль у воєнний час - це ключовий інструмент фінансування оборони, безпеки та життєво важливих потреб населення. Воєнний стан накладає на податкову систему певні обмеження і особливості, а це вимагає ретельного аналізу і розробки стратегій забезпечення фінансової стійкості держави в надзвичайних ситуаціях. Висвітлено стратегії та інструменти, що використовуються владою для забезпечення фінансової стабільності в умовах військового конфлікту, а також для задоволення потреб суспільства та захисту країни.

Ключові слова: податки, правове регулювання, податкове регулювання, податковий контроль, податок, воєнний стан, податкові процедури.

Summary. *The main purpose of this article is to conduct a comprehensive analysis and assessment of the peculiarities and problems of tax control in Ukraine during the period of martial law. The article also examines the impact of military conflict on tax policy, increase of the tax burden and changes in tax legislation in emergency situations. Tax control as an integral part of tax administration is a prerequisite for an effective tax system, both from a practical and scientific point of view. Unstable business conditions, changes in tax legislation and the introduction of digital technologies have led to the need for a theoretical study and disclosure of the definition of “tax control”. The article reveals the economic content of the definition of “tax control” in the context of expanding information flows. To study the content of tax control in Ukraine, the author analyzes the existing approaches to the definition of tax control and its justification as a special type of state financial control, identifies the stages of its formation and reveals the process of organizing its implementation. Ukraine, like many other countries, has always placed taxation at the center of its financial system. Taxation, being a vital source of financing for the state, faces new challenges and complex tasks under martial law. Tax control in wartime is a key tool for financing defense, security and vital needs of the population. The martial law imposes certain restrictions and peculiarities on the tax system, which requires careful analysis and development of strategies to ensure the financial stability of the state in emergency situations. The article highlights the strategies and tools used by the authorities to ensure financial stability in the context of military conflict, as well as to meet the needs of society and protect the country.*

Key words: *taxes, legal regulation, tax regulation, tax control, tax, martial law, tax procedures.*

Постановка проблеми. Податкова система в кожній країні забезпечує фінансову базу держави і виступає в якості найважливішого інструменту поповнення державної скарбниці. Фінансове благополуччя країни ґрунтується на стійкій дохідній базі, що потребує ефективного податкового контролю, який, на жаль, сьогодні не відповідає належному рівню. Висока ефективність податкового контролю є однією з найважливіших умов безпеки та економічного благополуччя держави, що визначає актуальність проведеного дослідження.

Мета статті. дослідження основних моментів функціонування інституту податкового контролю під час воєнного стану, як основоположного вектору з точки зору податкового права.

Основні результати дослідження. Важливість податкового контролю полягає в досягненні впорядкованих податкових відносин між платниками податків і державою. Податкові органи перевіряють дотримання платниками податків податкового законодавства, виявляють порушення і визначають розмір зборів, пов'язаних зі сплатою податків, штрафів і пені. Водночас очевидно, що держава приділяє особливу увагу податковому контролю, оскільки податкові платежі є основним джерелом доходів бюджету. Важливо зазначити, що податкові відносини характеризуються конфліктністю, оскільки завданню держави щодо стягнення податкових платежів протидіє прагнення платників податків мінімізувати свої зобов'язання, що визначає невідповідність інтересів держави та платників податків. З цієї причини держава приділяє податковому контролю першорядну увагу. У сучасних бізнес-умовах платники податків використовують методи ухилення від сплати податків. Найважливішим інструментом запобігання, виявлення та припинення податкових правопорушень є податковий контроль.

Як правильно зазначив Е.В. Порелло, необхідність стабілізації фінансової системи, забезпечення стабільних надходжень до бюджету та дотримання податкової дисципліни як умови якісного виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань перед державою призвели до виділення особливого виду державного фінансового контролю - податкового контролю [1, с. 6]. Податковий контроль відноситься до державного контролю, оскільки, з одного боку, він здійснюється органами державного контролю, що володіють певними повноваженнями щодо контрольованих суб'єктів, з іншого боку, фінанси як економічна категорія характеризуються не тільки розподільними, а й контрольними функціями. У цьому контексті податковий контроль є різновидом державного фінансового контролю. Податковий контроль відрізняється від інших видів державного фінансового контролю тим, що він регулюється певними правовими нормами, його об'єктом є різні види податків, організація функціонування податкової системи і податкові правовідносини в цілому. З виникненням держави виникли податки, що згодом призвело до виникнення податкового контролю.

Так, на думку Ярошенка Ф.А., В.Л. Павленка, первісною формою податкового контролю в давні часи був облік платників податків та їх майна [2], у ХХ столітті продовжився процес законодавчої діяльності в області оподаткування та контролю, були створені податкові органи. У сучасних умовах масштаб податкового контролю розширюється, збільшується кількість форм, методів і прийомів його здійснення, а в умовах цифровізації удосконалюються процедури його здійснення, постійно змінюється правове регулювання оподаткування та податкового контролю. Податковий контроль розглядається з двох точок зору: як елемент державного управління податковою системою і як окрема базова форма податкового адміністрування. Податковий контроль як самостійний вид діяльності володіє

всіма характеристиками фінансового контролю і в той же час має специфічні особливості, які проявляються у більш вузькій сфері діяльності – діяльності з дотримання податкового законодавства України. Однак обидві сторони податкового контролю перебувають у взаємних відносинах.

Поняття податкового контролю в Україні визначено в Податковому кодексі, як система заходів, що вживаються контролюючими органами для контролю правильності розрахунків, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законів, що регулюють грошовий обіг, розрахунково-касові операції, патентування, ліцензування та контроль за дотриманням законодавчих норм, дотримання яких покладено на контролюючі органи [3]. Ефективний податковий контроль є необхідною умовою функціонування податкової системи, яка повинна забезпечувати прозоре економічне управління податковими відносинами з оптимальним обсягом витрат на їх реалізацію. Оцінка своєчасних і повних податкових надходжень до бюджету відображає загальні тенденції зниження рівня зборів за результатами аудиторської роботи і високий рівень злочинності, пов'язаної з ухиленням від сплати податків [4].

Пункт 61.1. статті 61 Податкового кодексу містить законодавче визначення цього правового інституту. На підставі цього стандарту податковий контроль визнається системою заходів, що вживаються компетентними органами для контролю за дотриманням платниками податків податкового законодавства в порядку, встановленому кодексом [3]. Податковий контроль здійснюється посадовими особами податкових органів у межах їх компетенції шляхом проведення податкових перевірок даних бухгалтерського обліку та звітності, проведення фактичних перевірок та перевірок приміщень і територій, що використовуються для отримання

доходів (прибутку), отримання письмових декларацій від платників податків, податкових органів та в інших формах, передбачених кодексом.

Сучасний стан відносин між державою та платниками податків у сфері організації податкового контролю має такі особливості:

- недостатня оцінка комплексного впливу на економічні інтереси господарюючих суб'єктів;

- недостатня ефективність системи взаємодії громадських організацій, що діють в інтересах платників податків, з органами законодавчої та виконавчої влади;

- недосконалий механізм захисту законних інтересів та прав платника податків у чинному законодавстві;

- недоліки правового механізму взаємної відповідальності всіх учасників податкових правопорушень;

- відсутність загальнонаціональної комплексної програми формування податкової культури населення [4].

З урахуванням теоретичних положень, викладених вище, на наш погляд, необхідно проаналізувати проблемні аспекти функціонування механізму податкового контролю в умовах воєнного стану. Таким чином, механізм податкового контролю в Україні має ряд недоліків. У зв'язку з впровадженням інноваційних заходів податкового контролю актуальною стає проблема підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації податкового персоналу, здатного дати платнику податків кваліфікований, мотивований висновок.

Також необхідно зазначити, щодо фіскальної спрямованості податкового контролю. У ході податкових перевірок найбільша увага приділяється виявленню порушень та притягненню винних до відповідальності. З цього випливає, що основною метою податкового

контролю є виявлення порушень, накладення штрафів та виплата компенсації державі. Все це може сприяти зловживанню владою і цілеспрямованому накладенню штрафу на невинну людину. Дійсно, основною метою податкових перевірок має бути стимулювання і регулювання податкової діяльності, розвиток і стимулювання економічного зростання компанії, а також вирішення ряду соціальних проблем. У майбутньому такий розвиток податкового контролю міг би стати одним з основних стимулів державного регулювання [5, с. 166].

Відсутність чітко структурованої, інтегрованої стандартної процедури організації податкових перевірок, а також єдиної системи критеріїв для виявлення правопорушень. У цей період виникає проблема збільшення кількості податкових спорів, що порушуються арбітражним судом у зв'язку з недобросовісними і неякісними перевірками, проведеними податковим інспектором. В даний час огляд є суб'єктивним, оскільки немає чіткого визначення стандартів, за якими можна було б зрозуміти, наскільки добре він був підготовлений. Через це у підприємців відразу виникає недовіра до податкових органів.

Окрім вищезазначеного вважаємо за необхідне зацентувати увагу на низький рівень податкової культури суб'єктів. Оподаткування у всьому світі пов'язане з обізнаністю людей про податкову діяльність та їх розумінням того, як працює податкова система. У сучасній Україні був і залишається низький рівень податкової культури. Громадяни не розуміють, чому вони повинні платити податки і куди держава витрачає ці кошти. Тому питання про різні способи підвищення податкової культури громадян на даний момент дуже актуальне, оскільки є важливим елементом податкової системи України і відіграє важливу роль у впливі на економічний розвиток країни.

Також необхідно зазначити щодо несплати податків. На рішення платників податків ухилятися від сплати податків чи ні впливає велика кількість факторів. Найбільш важливим є бажання платників максимізувати свій кінцевий дохід/прибуток. У зв'язку з цим спостерігається зростання приховування доходів. При цьому отримані таким чином вигоди пов'язані з податковими витратами (штрафами), які платник податків повинен сплатити у разі такого порушення. Якби контроль податкових органів за діяльністю платників податків був постійним і повним, ухилення від сплати податків не мало б сенсу. Таким чином, основна проблема полягає в тому, що податкові порушення не завжди можуть бути розкриті, а це означає, що покарання носить імовірнісний характер. Беручи до уваги такі аргументи, платники податків при прийнятті рішення про доцільність ухилення від сплати податків порівнюють свої очікувані вигоди і можливі витрати (штрафи). Проблема ухилення від сплати податків полягає в наявності фірм-одноденок, через які переводяться в готівку кошти. Дуже часто платники податків, які є перевіреними особами, вступають у зносини з недобросовісними контрагентами, щоб перевести свої капітали в тіньовий сектор економіки [6].

Іншою проблемою, пов'язаною з ухиленням від сплати податків, є використання юрисдикцій з низьким оподаткуванням: отримання "транзитними країнами" доходів від консультаційних послуг, операцій з цінними паперами, трансфертного ціноутворення, роялті та процентних платежів. Використання офшорних зон загрожує значними втратами як для бюджету, так і для реальних компаній, а також скорочення інвестицій безпосередньо в українську економіку, підвищення волатильності на валютному ринку і скорочення горизонту планування для реалізації інвестиційних проектів [7, с. 221].

ПДВ вважається одним з найбільш проблемних податкових платежів з точки зору податкового контролю (за кількістю запитів – близько 30% і складній формі адміністрування). В Україні широко поширені випадки шахрайства з ПДВ, які часто пов'язані з ухиленням від сплати корпоративного податку і так званим відмиванням грошей. Такі схеми, як правило, організовуються спеціалізованими злочинними групами, що спеціалізуються на цьому виді шахрайства, відомими як "центри конверсії та транзиту". Деякі з них можуть співпрацювати або мати зв'язки з колишніми або діючими співробітниками податкових або правоохоронних органів. Держава постійно намагається протидіяти шахрайству з ПДВ. Однак під впливом дій уряду схеми шахрайства змінюються і зберігаються. Це вимагає нових підходів до їх запобігання. Незважаючи на недавні поліпшення, традиційні методи, використовувані державою для боротьби з "схемним" оборотом ПДВ, частково залишаються актуальними. До таких методів належать податкові перевірки та упушення (затримки) у відшкодуванні ПДВ.

Заходи по боротьбі з ухиленням від сплати ПДВ в даний час представлені Єдиним державним реєстром рахунків-фактур з ПДВ, електронною системою адміністрування ПДВ та інтегрованою системою моніторингу оцінки ризиків. Основними проблемами їх функціонування, що впливають на стан ухилення від сплати податків і порушення податкових перевірок, є: затримка з реєстрацією податкових накладних через технічні проблеми Державної податкової служби України [8, с. 186]. Податкові перевірки спрямовані на виявлення справжніх порушень податкового законодавства та обґрунтованих зборів, які потім повинні бути сплачені як реальні податки. Однак при таких перевірках часто виникають ситуації, які призводять до податкових спорів.

Аналіз поточного стану фінансової політики України в умовах воєнного стану включає огляд поточних заходів і стратегій, спрямованих на забезпечення фінансовими ресурсами оборони та національної безпеки [9].

Щодо податків на доходи фізичних осіб. В умовах війни для фізичних осіб можуть бути введені додаткові ставки прибуткового податку з метою збільшення доходів домогосподарств. Це може стосуватися всіх або певних категорій громадян [10]. Далі, щодо корпоративного податку, для забезпечення фінансування оборони можуть бути введені спеціальні ставки корпоративного податку. Це може включати підвищення процентних ставок або введення тимчасових додаткових податків для підприємств. Щодо акцизу, ставки акцизів на різні види товарів, такі як алкоголь, тютюн, паливо тощо, можуть бути змінені для збільшення доходів бюджету. Це може призвести до збільшення споживчих витрат на ці товари [11]. Щодо податку на спадщину, влада може розглянути можливість введення або підвищення податку на нерухомість для збільшення доходів бюджету в умовах війни. Це може включати оподаткування житлової, комерційної та інших видів нерухомості. Щодо інших спеціальних податків: при необхідності можуть бути введені інші спеціальні податки або збори, такі як військовий збір, національний збір, пільговий податок тощо [12].

Важливо відмітити щодо збільшення податкової заборгованості, тимчасове збільшення податкової заборгованості підприємств і громадян може бути дозволено для забезпечення фінансових ресурсів під час воєнного стану. Важливо пам'ятати, що введення податків під час воєнного стану має бути розумним, ефективним і справедливим і включати відповідні заходи з моніторингу та контролю фінансових витрат, щоб уникнути корупції та запобігти неправомірному використанню коштів [13].

Далі необхідно проаналізувати поточний стан фінансової політики України. Перш за все здійснюється збільшення оборонного бюджету. Уряд України востаннє збільшував витрати на оборону після початку конфлікту на сході країни в 2014 році. Це включає збільшення витрат на армію, закупівлю зброї та обладнання, а також військову інфраструктуру. Також було введено спеціальні податки. Український уряд запровадив спеціальні податки, зокрема "військовий збір", для фінансування оборони та підтримки військових операцій на сході країни. Ці податки встановлені для громадян і підприємств. Важливо зазначити щодо підтримки ветеранів Збройних сил та постраждалих, податкова політика також враховує потреби ветеранів Збройних сил та постраждалих сторін у конфлікті. З цією метою виділяються кошти на програми реабілітації та соціальної допомоги.

Щодо конкретних дій в умовах воєнного стану: 1) мобілізація фінансових ресурсів. Так під час воєнного стану Україна має можливість мобілізувати додаткові фінансові ресурси шляхом підвищення податкових ставок або розширення податкових пільг; 2) моніторинг та контроль витрат. Важливо ефективно контролювати та контролювати витрати на оборону, щоб уникнути корупції та забезпечити оптимальне використання фінансових ресурсів; 3) співпраця з міжнародними партнерами. Україна може співпрацювати з міжнародними організаціями та країнами-партнерами для отримання фінансової та технічної допомоги в умовах військового конфлікту; 4) захист вразливих груп населення. Важливо приділяти увагу захисту вразливих груп населення в умовах війни шляхом забезпечення їх основних соціальних потреб; 5) аналіз поточного стану фінансової політики України та заходів, вжитих у період воєнного стану, показує необхідність забезпечення балансу між фінансуванням оборони та соціальною підтримкою населення. Основна мета-забезпечити національну безпеку та захистити

суверенітет країни, зберігаючи стабільність та справедливість у суспільстві. Воєнний стан може вимагати введення додаткових податків або зміни існуючих податків для забезпечення оборони та національної безпеки фінансовими засобами [14].

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку податкового контролю залишається багато недоліків і проблем, вирішення яких є важливим і необхідним кроком у досягненні мети створення об'єктивної та ефективної податкової системи, що полегшує надходження коштів до державного бюджету при дотриманні всіх прав та інтересів платників податків. Всі ці проблеми повинні бути розглянуті комплексно. В цілому, вдосконалення кожного з елементів податкового контролю в Україні поліпшить організацію податкових перевірок в цілому. Дуже важливою в контексті податкового контролю є співпраця з міжнародними партнерами. Умови воєнного стану можуть вимагати співпраці з міжнародними організаціями та партнерами. При внесенні змін до податкової системи та забезпеченні фінансової стабільності важливо враховувати міжнародні стандарти та практику. Щодо соціального аспекту оподаткування в умовах війни, то важливо враховувати соціальні наслідки оподаткування в умовах війни. Збільшення податкового тягара може вплинути на життя громадян і збільшити їх фінансову нерівність. Отже, необхідно враховувати компенсаційні заходи для захисту вразливих груп населення. Щодо ролі оподаткування в економіці під час війни. Правильно підібрана податкова система може стати важливим джерелом фінансування армії та інших потреб країни під час військового конфлікту. Однак важливо забезпечити справедливий розподіл фінансового тягара між різними верствами суспільства. Наразі гостро стоїть питання про необхідність ефективного податкового контролю та адміністрування. Умови воєнного стану можуть

створити сприятливе середовище для податкових зловживань та корупції. Тому важливо забезпечити ефективний контроль та адміністрування податків, щоб збільшити надходження до бюджету та уникнути втрат. Щодо змін в податковій системі під час воєнного стану. Під час воєнного стану Україна має право вносити зміни до податкової системи для виділення додаткових ресурсів на потреби оборони. Ці зміни можуть включати підвищення податкових ставок, введення нових податків або зміну механізму стягнення податків.

Література

1. Дмитренко Г.В. Державний фінансовий контроль в Україні (податковий, казначейський, бюджетний): монографія. Київ, 2009. 176 с.
2. Ярошенко Ф.О., Павленко В.Л. Історія податків та оподаткування в Україні. Ірпінь, 2002. 240 с.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 15.05.2024).
4. Єгарміна В.Д. Податковий контроль: теоретичні засади і практика. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2019. № 1. С. 166-176.
5. Дозорець П.М. Форми податкового контролю органів державної фіскальної служби за обігом підакцизних товарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 35. Ч. I. Том 2. С. 112-115.
6. *Державна податкова служба України: офіційний вебсайт*. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 14.05.2024).

7. Шавло І. Податковий контроль у системі податкового адміністрування. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнародний збірник наукових праць*. 2014. № 2. С. 220-223.
8. Рудик Н.В. Необхідність податкового контролю малого та середнього бізнесу. *Проблеми економіки*. 2019. № 4 (42). С. 186-192.
9. Горобець І. П. Вплив воєнного стану на фінансовий стан держави. *Фінанси України*. 2020. № 8. С. 55-64.
10. Ковальчук І. В. Податкова система України в умовах військових конфліктів: проблеми та перспективи. *Фінанси, облік, аудит*. 2020. № 1. С. 98-105.
11. Чернієнко І. О. Податкова система в умовах війни: аналіз, оцінка, рекомендації. *Фінанси, облік, аудит*. 2019. № 4. С. 86-93.
12. Мельничук Т. В. Адміністрування податків у воєнний період: зарубіжний досвід та можливості впровадження в Україні. *Фінансовий простір*. 2020. № 2. С. 44-51.
13. Іванова О. М. Фінансові аспекти оборонної та податкової політики в умовах воєнного конфлікту. *Фінансовий контроль*. 2019. № 3. С. 51-58.
14. Соловійов О. С. Фінансові аспекти адміністрування податків в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 2. С. 102-109.

References

1. Dmytrenko H.V. *Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini (podatkovi, kaznacheiskyi, biudzhetni): monohrafiia*. Kyiv, 2009. 176 s.
2. Iaroshenko F.O., Pavlenko V.L. *Istoriia podatkiv ta opodatkuvannia v Ukraini*. Irpin, 2002. 240 s.

3. Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 roku № 2755. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Ieharmina V.D. Podatkovyi kontrol: teoretychni zasady i praktyka. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*. 2019. № 1. S. 166-176.
5. Dozorets P.M. Formy podatkovoho kontroliu orhaniv derzhavnoi fiskalnoi sluzhby za obihom pidaktsyznykh tovariv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii Pravo*. 2015. Vyp. 35. Ch. I. Tom 2. S. 112-115.
6. *Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy: ofitsiyni vebsait*. URL: <https://tax.gov.ua>.
7. Shavlo I. Podatkovyi kontrol u systemi podatkovoho administruvannia. *Institut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii: mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats*. 2014. № 2. S. 220-223.
8. Rudyk N.V. Neobkhidnist podatkovoho kontroliu maloho ta serednoho biznesu. *Problemy ekonomiky*. 2019. № 4 (42). S. 186-192.
9. Horobets I. P. Vplyv voiennoho stanu na finansovyi stan derzhavy. *Finansy Ukrainy*. 2020. № 8. S. 55-64.
10. Kovalchuk I. V. Podatkova systema Ukrainy v umovakh viiskovykh konfliktiv: problemy ta perspektyvy. *Finansy, oblik, audyt*. 2020. № 1. S. 98-105.
11. Cherniienko I. O. Podatkova systema v umovakh viiny: analiz, otsinka, rekomendatsii. *Finansy, oblik, audyt*. 2019. № 4. S. 86-93.
12. Melnychuk T. V. Administruvannia podatkov u voiennyi period: zarubizhnyi dosvid ta mozhlyvosti vprovadzhennia v Ukraini. *Finansovyi prostir*. 2020. № 2. S. 44-51.
13. Ivanova O. M. Finansovi aspekty oboronnoi ta podatkovoi polityky v umovakh voiennoho konfliktu. *Finansovyi kontrol*. 2019. № 3. S. 51-58.

14. Soloviov O. S. Finansovi aspekty administruvannia podatkov v umovakh voiennoho stanu. *Naukovyi visnyk Polissia*. 2019. № 2. S. 102-109.